

A diszkriminálással szemben a legcélszerűbb lépéseknek azok látszanak, ha az embereket felvilágosítjuk (új ismeret), annak alapján az emberek új értékeket (érték) alakítanak ki, az értékek alapján viselkedésük strukturálódik, és új készségeket alakítanak ki (jártasság), illetve a gyakorlás során új tapasztalatokra tesznek szert.

5. A devianciák fogalma

Olyan viselkedés, magatartásforma, életmód, amely az adott társadalmi csoporton, szubkultúrán, közösségen belül az elfogadott normáktól, szokásoktól, értékektől jelentős mértékben eltér.

6. Az információszerzés és -kezelés dilemmái

NGYE-GYO 19. standard: Az élettörténet feltárása és megörökítése

A szakszemélyzet segítőkészséget tanúsít abban, hogy a gyermek felnőve ismerje saját gyermekkorát, élettörténetét, a nevelésbe vétel előzményeit, a gondoskodás alatt vele történeteket: a beutalást megelőzően készített dokumentumokat megőrzi, a gyermekkel (fejlődésével, tevékenységeivel, családi körülményeinek alakulásával stb.) kapcsolatban nyilvántart, dokumentál minden fontos információt, adatot, történést, eseményt.

7. A személyiségjogok és az adatvédelem jogszabályainak betartása

A személyes adatok kezelése

- A nyilvántartott adatokról tájékoztatást - az érintett személyeken kívül - csak az arra jogosult szervnek vagy személynek lehet adni.
- Az adatvédelem, mint alapjog szerepel az Alkotmányban, részletes szabályait külön törvény tartalmazza. Lényege, hogy mindenki maga rendelkezhet személyes adataival, jogosult nyomon követni a róla felvett adatokat (ki, hol, mikor, milyen célra használja ezeket).
- Az adatfeldolgozás célhoz kötött, más célra újabb engedély nélkül felhasználni nem lehet, határozott cél nélkül ("készletre") nem lehet adatokat gyűjteni.
- Különleges ("érzékeny") adatok (faji, nemzeti, nemzetiségi, etnikai hovatartozás, pártállás, vallás, büntetett előélet, egészségi állapot, szexualitás stb.) kezelését az érintett személy kifejezett hozzájárulása mellett is csak törvény engedheti meg és rendelheti el.
- Az adatvédelem egész rendszere felett külön országgyűlési biztos (adatvédelmi ombudsman) őrködik.

Az emberi jogok és a személyiségjogok

1. Mind szabadnak és egyenlőnek születtünk Mindegyikünk szabadnak született. Mindegyikünknek lehetnek saját gondolatai és elképzelései. Mindegyikünket azonos bánásmódban kell részesíteni.
2. Nincs megkülönböztetés Ezek a jogok mindegyikünket megilletik, bármiben is legyünk különbözőek.
3. Az élethez való jog Mindegyikünknek joga van az élethez, és ahhoz, hogy szabadságban és biztonságban éljen.
4. Nincs rabszolgaság-sem a múltban, sem a jelenben Senkinek sincs joga rabszolgaságban tartani minket. Mi sem tehetünk senkit a rabszolgánkká.
5. Nincs kínzás Senkinek nincs joga bántani vagy kínozni minket.
6. Mindannyiunknak egyenlő joga van Ugyanúgy ember vagyok, ahogy te!

7. **A törvény mindegyikünket megvédi** A törvény mindenki számára egyenlő. Mindegyikünkkel igazságosan kell bánni
8. **Igazságos bánásmód, tisztességes bíróságok** Mindegyikünk fordulhat segítségért a törvényhez, ha nem bánnak tisztességesen vele.
9. **Nincs jogtalan letartóztatás** Senkinek sincs joga megfelelő ok nélkül bebörtönözni és ott tartani minket, vagy elűzni minket saját hazánkból.
10. **A nyilvános tárgyaláshoz való jog** Ha valami miatt bíróság elé kerülünk, akkor jogunk van a nyilvános tárgyaláshoz, bíráinknak pedig pártatlanoknak kell maradniuk.
11. **Bűnösségünk bebizonyításáig ártatlanok vagyunk** Senkit sem lehet felelőssé tenni valamiért, amíg az rá nincs bizonyítva. Ha valaki azt mondja, hogy valami rosszat tettünk, akkor jogunk van bebizonyítani, hogy az nem igaz.
12. **A magánélethez való jog** Senkinek nem szabad a jó hírnevünket sérteni. Senki sem mehet be a lakásunkba, bonthatja fel a leveleinket vagy zaklathat minket vagy családjunkat megfelelő ok nélkül.
13. **A mozgás szabadsága** Mindegyikünknek joga van oda menni a saját országában ahová akar, és kívánsága szerint
14. **A menedékjog** Ha attól tartunk, hogy a saját országunkban rosszul bánnak velünk, akkor jogunk van egy másik országba menekülni, ahol biztonságban lehetünk.
15. **A jog az állampolgársághoz.** Mindegyikünknek joga van egy országhoz tartozni.
16. **A házasság és a család** Minden felnőttnek joga van akarata szerint megházasodni és családot alapítani. A férfiak és a nők mind a házasságban, mind azon kívül azonos jogokkal rendelkeznek.
17. **A jog az ember saját dolgaihoz** Mindnekinek megvan a joga, hogy birtokoljon dolgokat vagy megossza őket másokkal. Senkinek sem szabad elvenni tőlünk a dolgainkat megfelelő ok nélkül.
18. **A gondolatszabadság** Mindegyikünknek joga van abban hinni, amiben akar, és akarata szerint megválasztani vagy megváltoztatni a vallását.
19. **A szólásszabadság** Mindegyikünknek megvan a joga, hogy kialakítsa a saját véleményét, hogy úgy gondolkodjon, ahogy akar, hogy kimondja, amit gondol, és megossza gondolatait másokkal.
20. **A gyülekezési szabadság** Mindegyikünknek joga van találkozni a barátaival, valamint békés eszközökkel együtt dolgozni a jogaink védelmében. Senki sem kényszeríthet arra, hogy akarata ellenére csatlakozzunk egy csoportba.
21. **A demokráciához való jog** Mindegyikünknek joga van részt venni az országunk irányításában. Minden felnőttnek lehetővé kell tenni, hogy maga válassza meg a saját vezetőit.
22. **A társadalmi biztosításhoz való jog** Mindegyikünknek joga van egy otthonhoz, amit megengedhet magának; gyógyszerekhez, oktatáshoz, gyermekgondozáshoz, a megélhetéséhez elegendő pénzhez, és betegsége vagy öregsége esetén orvosi ellátáshoz.
23. **A munkához való jog** Minden felnőttnek joga van munkát végezni, tisztességes munkabért kapni, és a szakszervezetekhez szabadon csatlakozni.
24. **A játékhoz való jog** Mindegyikünknek joga van a munka utáni kikapcsolódáshoz és pihenéshez
25. **Jog a szálláshoz és élelemhez** Mindegyikünknek joga van a jó élethez. Az anyák és gyerekek, az idősek, a munkanélküliek és rokkantak, valamint mindenki más jogosult arra, hogy gondoskodjanak róla.
26. **A tanuláshoz való jog** A tanulás egy jog. Az általános iskolának ingyenesnek kell lennie, ahol az Egyesült Nemzetekről és arról kellene tanulnunk, hogy miként boldoguljunk másokkal. A szüleinknek joguk van megválasztani, hogy mit tanuljunk.

27. **A kulturális élethez való jog és a szerzői jog** A szerzői jogokra különleges törvények vonatkoznak, melyek a jogtalan sokszorosítás ellen védik a művészi alkotásokat és írásokat. Mindannyian rendelkezünk a joggal, hogy a magunk módján éljük az életünket és élvezzük azokat a dolgokat, amelyeket a művészetek, a tudomány és a tanulás nyújtani tudnak.

28. **Egy szabad és tisztességes világ** Országunkban és a világon mindenütt megfelelő rendnek kell uralkodnia ahhoz, hogy mindannyian élvezhessük jogainkat és szabadságunkat.

29. **Kötelességeink** Kötelezettségeink vannak mások iránt, és az ő jogait és szabadságukat is meg kell védenünk.

30. **Senki sem veheti el tőlünk ezeket a jogokat és a szabadságot.**

A személyes adatok alkotmányos védelmének alapja az információs önrendelkezési jog megvalósulása. A törvény alkalmazásához szükséges fogalmi meghatározásokból egyértelmű, hogy minden, az országban folyó adatkezelés esetén alkalmazni kell a rendelkezéseit. A személyes adatok körébe mindaz beletartozik, ami tetszőleges élő személlyel, az érintettel kapcsolatos bármilyen információt hordoz, függetlenül attól, hogy arra az érintett mennyire érzékeny, hiszen ez kizárólag tőle, egyéniségétől, körülményeitől, társadalmi helyzetétől, az adott tényállástól stb. függ.

8. A beavatkozási dilemma értelmezése az eset kapcsán

A beavatkozás–nem beavatkozás dilemmája

A szociális munka alapvetően beavatkozó tevékenység. A beavatkozásnak megvannak a maga szabályai, feltételei, következményei.

A feltételeket sem láthatjuk, érvényesíthetjük maradéktalanul, de a hatásokat aztán végképp nem. Van egy úgynevezett optimumszint, amely már a krízishelyzettől függetlenül szakmai eredményeket is feltételez – ez itt azt jelenti, hogy a beavatkozás hatásai jórészt bémérhetőek. A feltételeknél mindenképpen hangsúlyozni kell az etikai alapelvek betartását, hiszen az minden segítő kapcsolat alapfeltétele.

Mérlegelni kell a beavatkozás esélyeit, körülményeit.

A beavatkozás dilemmája tehát felfogható, mint:

- a felelőségek és a kompetenciák egyértelműsödése,
- a kényszerek és a lehetőségek dinamikus mérlegelése,
- a feltételek és a hatások értelmezése.

Ugyanakkor a nem-beavatkozásnak is megvan a maga dilemmája, felelőssége. Ugyanis ez a döntés is következményekkel járhat. Az a döntés, hogy nem avatkozunk be, esetleg egy rossz, elviselhetetlen helyzet konzerválódását is jelentheti.

9. A gyermekek és fiatalok büntethetőségének kérdései

A fiatalokat felelősségre vonhatják, és a bíróság az azonnali következmények nélküli próbára bocsátástól a javítóintézeti nevelésen keresztül a börtönbüntetésig többféle szankciót alkalmazhat. A gyermekek esetében viszont a jog eszköztelen, és legfeljebb az átmeneti nevelésbe vétel jöhet szóba, ha kiderül, hogy a családi környezet alkalmatlan a kiskorú egészséges fejlődésének biztosítására. → Átmeneti Delfon → Tartós nevelésbe

2. Tétel

Az információtartalom vázlatja

- A szakember és a kliens közötti bizalmi kapcsolat értelmezése
- Az információkezelés dilemmái = *titoktartás : kizártság, valódi intenció, hatásp*
- „Ki a kliens?” kérdése
- Jogi dilemmák
- Az emberi jogok és a személyiségjogok : *jogai kötelezettségeit / 1987/XXI*
- A gyermekek jogi védelmének alapszabályai *nevelésben résztvevő szülők*
- A tankötelezettség szabályai : *tanulni kell*
- A szülői felelősség jogi értelmezése :
- A családból való kiemelés dilemmái = *családmódelek*
- A gyermekek és fiatalok büntethetősége = *kiskorú megsemmisítés*
- A kultúrák egymás mellett élésének dilemmái = *nyelvi és ...*
- A beavatkozás dilemmái *kompetencia, etika, beavatkozás következménye*

1. A szakember és a kliens közötti bizalmi kapcsolat értelmezése

- A szociális munkás a kliens érdekeit képviseli, de tiszteletben tartja mások érdekeit is.
- A kliens és a szociális munkás kapcsolata a bizalmon alapul.
- A szociális munkás arra törekszik, hogy az általa nyújtott szolgáltatások - megkülönböztetés nélkül - mindenki számára elérhetőek legyenek.
- A szociális munkában összeférhetetlen a szociális munkás és a kliens közötti rokoni, baráti, közvetlen munkatársi, szerelmi, üzleti (haszonszerzésen alapuló) kapcsolat.
- A kliens megválaszthatja a szociális munkást, amennyiben az intézmény működése ezt lehetővé teszi. A szociális munkás - szakmai megfontolás után, és/vagy összeférhetetlenség esetén - megszakíthatja a segítő kapcsolatot úgy, hogy gondoskodik a kliens további szakmai segítségéről.
- A szociális munkás arra törekszik, hogy elhárítson, kiküszöböljön és elkerüljön minden olyan befolyásoló tényezőt, amely a tárgyilagos munkavégzését gátolja.
- A kliensek számára juttatott javakból a szociális munkás nem részesülhet.
- Az intézmény számára juttatott javakból a szociális munkás részesülhet, amennyiben azok elosztásáról az intézmény belső szabályzatában egyértelműen határoz, és az elosztás szabályait nyilvánossá teszi.
- A szociális munkás előzetesen tájékoztatja a kliensét az általa igénybe vett szolgáltatás esetleges anyagi feltételeiről. A szociális munkás egyéb ellenszolgáltatást nem kérhet, és nem fogadhat el.
- A szociális munkás nem használhatja fel a segítő folyamatot pártpolitikai célok vagy a vallási meggyőződés befolyásolása érdekében.
- Amennyiben a szociális szolgáltatás igénybevétele kötött valamilyen elkötelezettséghez, azt a klienssel előre közölni kell.
- A kliens -a szociális munkásra vonatkozó panaszát - az érintett felek bevonásával meg kell vizsgálni.
- A szociális munkás nem avatja be a klienst a munkahelyi vitákba.

2. Az információkezelés dilemmái

3. „Ki a kliens?” kérdése

A szociális munka szakmai szóhasználatában a segített személy megnevezésére szolgál.

4. Jogi dilemmák

5. Az emberi jogok és a személyiségjogok

1. Mind szabadnak és egyenlőnek születünk Mindegyikünk szabadnak született. Mindegyikünknek lehetnek saját gondolatai és elképzelései. Mindegyikünket azonos bánásmódban kell részesíteni.

2. Nincs megkülönböztetés Ezek a jogok mindegyikünket megilletik, bármiben is legyünk különbözőek.

3. Az élethez való jog Mindegyikünknek joga van az élethez, és ahhoz, hogy szabadságban és biztonságban éljen.

4. Nincs rabszolgaság-sem a múltban, sem a jelenben Senkinek sincs joga rabszolgaságban tartani minket. Mi sem tehetünk senkit a rabszolgánkká.

5. Nincs kínzás Senkinek nincs joga bántani vagy kínozni minket.

6. Mindannyiunknak egyenlő joga van Ugyanúgy ember vagyok, ahogy te!

7. A törvény mindegyikünket megvédi A törvény mindenki számára egyenlő. Mindegyikünkkel igazságosan kell bánni

8. Igazságos bánásmód, tisztességes bíróságok Mindegyikünk fordulhat segítségért a törvényhez, ha nem bánnak tisztességesen vele.

9. Nincs jogtalan letartóztatás Senkinek sincs joga megfelelő ok nélkül bebörtönözni és ott tartani minket, vagy elűzni minket saját hazánkból.

10. A nyilvános tárgyaláshoz való jog Ha valami miatt bíróság elé kerülünk, akkor jogunk van a nyilvános tárgyaláshoz, bíráinknak pedig pártatlanoknak kell maradniuk.

11. Bűnösségünk bebizonyításáig ártatlanok vagyunk Senkit sem lehet felelőssé tenni valamiért, amíg az rá nincs bizonyítva. Ha valaki azt mondja, hogy valami rosszat tettünk, akkor jogunk van bebizonyítani, hogy az nem igaz.

12. A magánélethez való jog Senkinek nem szabad a jó hírnevünket sérteni. Senki sem mehet be a lakásunkba, bonthatja fel a leveleinket vagy zaklathat minket vagy családjunkat megfelelő ok nélkül.

13. A mozgás szabadsága Mindegyikünknek joga van oda menni a saját országában, ahová akar, és kívánsága szerint

14. A menedékjog Ha attól tartunk, hogy a saját országunkban rosszul bánnak velünk, akkor jogunk van egy másik országba menekülni, ahol biztonságban lehetünk.

15. A jog az állampolgársághoz. Mindegyikünknek joga van egy országhoz tartozni.

16. A házasság és a család Minden felnőttnek joga van akarata szerint megházasodni, és családot alapítani. A férfiak és a nők mind a házasságban, mind azon kívül azonos jogokkal rendelkeznek.

17. A jog az ember saját dolgaihoz Mindenkinnek megvan a joga, hogy birtokoljon dolgokat vagy megossza őket másokkal. Senkinek sem szabad elvenni tőlünk a dolgainkat megfelelő ok nélkül.

18. A gondolatszabadság Mindegyikünknek joga van abban hinni, amiben akar, és akarata szerint megválasztani vagy megváltoztatni a vallását.

19. A szólásszabadság Mindegyikünknek megvan a joga, hogy kialakítsa a saját véleményét, hogy úgy gondolkodjon, ahogy akar, hogy kimondja, amit gondol, és megossza gondolatait másokkal.

20. A gyülekezési szabadság Mindegyikünknek joga van találkozni a barátaival, valamint békés eszközökkel együtt dolgozni a jogaink védelmében. Senki sem kényszeríthet arra, hogy akaratunk ellenére csatlakozzunk egy csoporthoz.

21. A demokráciához való jog Mindegyikünknek joga van részt venni az országunk irányításában. Minden felnőttnek lehetővé kell tenni, hogy maga válassza meg a saját vezetőit.

22. A társadalmi biztosításhoz való jog Mindegyikünknek joga van egy otthonhoz, amit megengedhet magának; gyógyszerekhez, oktatáshoz, gyermekgondozáshoz, a megélhetéséhez elegendő pénzhez, és betegsége vagy öregsége esetén orvosi ellátáshoz.

23. A munkához való jog Minden felnőttnek joga van munkát végezni, tisztességes munkabért kapni, és a szakszervezetekhez szabadon csatlakozni.

24. A játékhoz való jog Mindegyikünknek joga van a munka utáni kikapcsolódáshoz és pihenéshez

25. Jog a szálláshoz és élelemhez Mindegyikünknek joga van a jó élethez. Az anyák és gyerekek, az idősek, a munkanélküliek és rokkantak, valamint mindenki más jogosult arra, hogy gondoskodjanak róla.

26. A tanuláshoz való jog A tanulás egy jog. Az általános iskolának ingyenesnek kell lennie, ahol az Egyesült Nemzetekről és arról kellene tanulnunk, hogy miként boldoguljunk másokkal. A szüleinknek joguk van megválasztani, hogy mit tanuljunk.

27. A kulturális élethez való jog és a szerzői jog A szerzői jogokra különleges törvények vonatkoznak, melyek a jogtalan sokszorosítás ellen védik a művészi alkotásokat és írásokat. Mindannyian rendelkezünk a joggal, hogy a magunk módján éljük az életünket és élvezzük azokat a dolgokat, amelyeket a művészetek, a tudomány és a tanulás nyújtani tudnak.

28. Egy szabad és tisztességes világ Országunkban és a világon mindenütt megfelelő rendnek kell uralkodnia ahhoz, hogy mindannyian élvezhessük jogainkat és szabadságunkat.

29. Kötelességeink Kötelezettségeink vannak mások iránt, és az ő jogaikat és szabadságukat is meg kell védenünk.

30. Senki sem veheti el tőlünk ezeket a jogokat és a szabadságot.

A személyes adatok alkotmányos védelmének alapja az információs önrendelkezési jog megvalósulása. A törvény alkalmazásához szükséges fogalmi meghatározásokból egyértelmű, hogy minden, az országban folyó adatkezelés esetén alkalmazni kell a rendelkezéseit. A személyes adatok körébe mindaz beletartozik, ami tetszőlegesen élő személlyel, az érintettel kapcsolatos bármilyen információt hordoz, függetlenül attól, hogy arra az érintett mennyire érzékeny, hiszen ez kizárólag tőle, egyéniségétől, körülményeitől, társadalmi helyzetétől, az adott tényállástól stb. függ.

6. A gyermekek jogi védelmének alapszabályai

GYVT

11. § (1) A gyermeki jogok védelme minden olyan természetes és jogi személy kötelessége, aki a gyermek nevelésével, oktatásával, ellátásával, ügyeinek intézésével foglalkozik.

11/A. § (1) A gyermekjogi képviselő ellátja a gyermekvédelmi gondoskodásban részesülő gyermek e törvényben meghatározott jogainak védelmét, és segíti a gyermeket jogai Gyvt megismerésében és érvényesítésében. A gyermekjogi képviselő kiemelt figyelmet fordít a különleges vagy speciális ellátást igénylő gyermek védelmére.

(7) A gyermekjogi képviselő figyelemmel kíséri az óvoda, az iskola, a kollégium és a pedagógiai szakszolgálat intézményeiben folyó gyermekvédelemmel kapcsolatos tevékenységet, segíti a gyermeki jogok érvényesülését. A gyermekjogi képviselő indokolt esetben megkeresi az említett intézmények fenntartóját, illetve szükség szerint a gyermek érdekében a gyámhatóságnál eljárást kezdeményez.

7. A tankötelezettség szabályai

A tankötelezettséggel kapcsolatos alapvető szabályokat a közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény határozza meg.

A főszabály szerint (6. § (1) bekezdés) a Magyar Köztársaságban minden gyermek tanköteles.

A tankötelezettség kezdete

A gyermek, ha eléri az iskolába lépéshez szükséges fejlettséget, legkorábban abban a naptári évben, amelyben a hatodik, legkésőbb amelyben a nyolcadik életévét betölti, tankötelessé válik. A gyermek, ha az iskolába lépéshez szükséges fejlettséget elérte, abban a naptári évben, amelyben a hatodik életévét május 31. napjáig betölti, megkezdheti a tankötelezettség teljesítését. A szülő kérelmére a gyermek megkezdheti a tankötelezettség teljesítését akkor is, ha a hatodik életévét december 31. napjáig tölti be. A tankötelezettség kezdete annál a gyermeknél eshet a nyolcadik életévre, aki augusztus 31. utáni időpontban született. A tankötelezettség teljesítése a tanév első tanítási napján kezdődik.

Az iskola igazgatója dönt a tankötelezettség kezdetéről az óvoda véleménye alapján, illetőleg ha a gyermek nem járt óvodába, vagy az óvoda kezdeményezi a nevelési tanácsadó véleménye alapján; a sajátos nevelési igényű gyermek esetén a tanulási képességet vizsgáló szakértői és rehabilitációs bizottság vagy az országos szakértői és rehabilitációs tevékenységet végző szakértői és rehabilitációs bizottság szakértői véleménye alapján;

A tankötelezettség vége

A tankötelezettség végének megállapítása szempontjából alapvető fontosságú az a kérdés, hogy a diák mikor kezdte meg tanulmányait.

A közoktatási törvény 129. § szerint

„(1) Annak a gyermeknek, aki tanulmányait az általános iskola első évfolyamán az 1997/98. tanévben, illetve azt megelőzően kezdte meg, tankötelezettsége annak a tanévnek a végéig tart, amelyben a tizenhatodik életévét betölti. A sajátos nevelési igényű tanuló tankötelezettsége meghosszabbítható legfeljebb annak a tanévnek a végéig, amelyben a tizennyolcadik életévét betölti.”

„(3) Annak a tanulónak a tanulói jogviszonyát, akinek a tankötelezettsége az (1) bekezdésben meghatározott időpontig tart, az általános iskola kérelem hiányában is megszüntetheti a tanítási év végén, ha a tanuló betöltötte a tizenhatodik életévét, és nem végezte el az általános iskola hatodik évfolyamát, amennyiben az iskolában nem folyik felnőttoktatás, illetve a tanuló nem kívánja ott folytatni a tanulmányait.”

Más szabályok vonatkoznak azokra a diákokra, akik 1998/99-es tanévben kezdtek általános iskolába járni. E diákokra ugyanis a közoktatási törvény 6. § (3) bekezdése vonatkozik.

„A tankötelezettség annak a tanévnek a végéig tart, amelyben a tanuló tizennyolcadik életévét betölti. A sajátos nevelési igényű tanuló tankötelezettsége meghosszabbítható legfeljebb annak a tanévnek a végéig, amelyben a huszadik életévét betölti.”

Az eltérés lényege, hogy azok a diákok, akik most kezdik a középiskolát – főszabályként – tizennyolc éves korukig tankötelesek.

E szabálytól az intézmény vezetője eltérhet. A törvény 6. § (4) bekezdése szerint az iskola igazgatója dönt „a tankötelezettség meghosszabbításáról a tanulási képességet vizsgáló szakértői és rehabilitációs bizottság vagy az országos szakértői és rehabilitációs tevékenységet végző szakértői és rehabilitációs bizottság szakértői véleménye alapján.”

A törvény erejénél fogva a tizenhatodik életévének betöltése után kérelmére megszűnik annak a tankötelezettsége, aki

- - érettségi vizsgát tett,
- - államilag elismert szakképesítést szerzett,
- - házasságkötés révén nagykorúvá vált,
- - gyermekének eltartásáról gondoskodik.

A kérelmet a tanuló és - a nagykorúvá vált tanuló kivételével - a szülő közösen nyújthatja be. A kérelmet az iskola igazgatója írásban tudomásul veszi.

8. A szülői felelősség jogi értelmezése

A „szülői felelősség” kifejezést a családjogi törvény értelmezi. A kifejezés jogok és kötelezettségek összességére utal az alábbiak tekintetében:

- a. kiskorú gyermek ellátása, különös tekintettel a gyermek egészségére, fizikai, érzelmi, szellemi és erkölcsi fejlődésére vonatkozó ellátására,
- b. kiskorú gyermek képviselése,
- c. a gyermek vagyonának kezelése.

A szülői felelősség keretében a jogok és kötelezettségek gyakorlása során a szülők különösen kötelesek a gyermek érdekeit védeni, a gyermek viselkedését alakítani és a gyermek fejlődési szintjének megfelelő felügyeletet gyakorolni. Joguk van olyan mértékű, ésszerű fegyelmezés alkalmazására, amely mellett a gyermek méltósága nem sérül, és amellyel a gyermek egészsége vagy fizikai, érzelmi, szellemi vagy erkölcsi fejlődése nem kerül veszélybe. A szülők kötelesek a saját véleményének kialakítására és tettei hatásának felmérésére képes gyermekek minden szükséges információval ellátni, és lehetőséget biztosítani számára, hogy szabadon fejezhesse ki véleményét a gyermeket érintő lényeges ügyekben hozott valamennyi döntés során. A szülők valamennyi hivatalos eljárás során képviselik a gyermeket annak törvényes kiskorúsága alatt.

9. A családból való kiemelés dilemmái

Amennyiben a családgondozó úgy látja, hogy a veszélyeztetettség továbbra is fennáll, tehát alapellátás keretén belül nem szüntethető meg, akkor kezdeményezi a gyámhatóságnál a gyermek(ek) védelembe vételét. Javaslatételében részletesen feltárja a veszélyeztetettség okait, javaslatot tesz a szükséges intézkedésre.

A gyámhatóság védelembe vételi határozatában felszólítja a szülőt, hogy rendezze körülményeit, életvitelét a gyermekek veszélyeztetettségének megszüntetése érdekében.

Védelembe vételre kerülhet sor akkor is, ha a gyermek(ek) bűncselekményben vesz(nek) részt (lopás, rablás, kábítószerrel való visszaélés). Ilyen esetekben a gyámhatóság különböző magatartási szabályokat állapít meg, amelyeket a (családgondozóval együttműködve) köteles(ek) teljesíteni a gyermek(ek) és családtagjaik, valamint előírja a családgondozóval való együttműködést.

A gyermek(ek) családból való kiemelése a családgondozó javaslatára abban az esetben történhet, ha a gyermek felügyelet nélkül marad, vagy testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődését családi környezete vagy önmaga súlyosan veszélyezteti.

10. A gyermekek és fiatalok büntethetősége

A fiatakorúakat felelősségre vonhatják, és a bíróság az azonnali következmények nélküli próbára bocsátástól a javítóintézeti nevelésen keresztül a börtönbüntetésig többféle szankciót alkalmazhat. A gyermekek esetében viszont a jog eszköztelen, és legfeljebb az átmeneti nevelésbe vétel jöhet szóba, ha kiderül, hogy a családi környezet alkalmatlan a kiskorú egészséges fejlődésének biztosítására.

11. A kultúrák egymás mellett élésének dilemmái

12. A beavatkozás dilemmái

A szociális munka alapvetően beavatkozó tevékenység. A probléma az, hogy a kliens önkéntes belépésén túl a beavatkozásnak megvannak a maga szabályai, feltételei. A szociális munka csak akkor kezdődhet el, ha vannak megfelelő kompetenciák, szakmai, intézményi garanciák.

A feltételeknél mindenképpen hangsúlyozni kell az etikai alapelvek betartását, hiszen az minden segítő kapcsolat alapfeltétele.

Ez a dilemma valamilyen előfeltevést is feltételez: mérlegelni kell a beavatkozás esélyeit, körülményeit. A dilemma sokszor abból is adódik, hogy időként gyorsan kell dönteni, beavatkozni.

Olyan krízisről is lehet szó, amikor nincs mód mérlegelni. A beavatkozás dilemmája tehát felfogható, mint:

- a felelősségek és a kompetenciák egyértelműsödése,
- a kényszerek és a lehetőségek dinamikus mérlegelése,
- a feltételek és a hatások értelmezése.

Ez a dilemma a szociális munkás döntési kompetenciáján kívüli területre is utal, legalábbis annyiban, hogy sokszor a szakemberen kívüli körülmények befolyásolják, korlátozzák az ő beavatkozási kompetenciáját. (Lásd: a drogos mint lehetséges bűnöző.)

A beavatkozás kezdetekor a szociális munkásnak már vannak korábbi tapasztalatai, vannak elképzelései, s valamilyen szinten ismeri a feltételeket. A beavatkozás tematikus rendszerezésében tudatosítani kell, hogy a problémamegoldásnak van egy *folyamata*, amely állandó alkalmazkodást, változást igényel. A beavatkozás jórészt a meglévő információk alkalmazása is, de ugyanakkor feltételez egyfajta szakmai *kreativitást* is a szakember részéről. A kreativitást itt nem terápiás kezelési formaként, hanem a szociális munkás képességeként, nyitottságaként értelmezzük.

A beavatkozáshoz tartozik a folyamat, kapcsolat lezárása, ami azért is fontos, mivel gyakran újabb feladatokat ad a kliens számára. A beavatkozási folyamat vége sokszor éppen valami új kezdete. Azért lehet érdekes mindez, mivel azt is tudatosíthatjuk, hogy a beavatkozás *következményei* gyakorta túlmutatnak a konkrét folyamaton, annak időtartamán, aktualitásán. A beavatkozás sosem csak a szociális munkás felelőssége. Egy segítő kapcsolatban persze vannak közvetlen felelősségek is, viszont többnyire a szociális munkás is *közvetítő*: normákat, mintákat, szabályokat, értékeket, társadalmi elvárásokat közvetít.

Az már a szakember külön dilemmája, hogy ezekből az elvárásokból mit vállal fel, mit aktualizál, vagy esetleg milyen preferenciákat tart szem előtt. Erre lehet tipikus példa a közösségi szociális munka, melynek során nagyon összetett elvárásokhoz, kényszerekhez kell alkalmazkodnia a segíteni próbáló szakembernek.

Ez a dilemma így az elvárások széles skáláját közvetíti, hiszen a beavatkozás mindig nagyon összetett folyamat, amelyben közvetlen és közvetett érdekek, szempontok vannak jelen. Gondoljunk a kliens, annak környezete, a társadalom vagy éppen a szakma természetes elvárásaira, sőt, *nyomásgyakorlásaira*.

Ugyanakkor a nem-beavatkozásnak is megvan a maga dilemmája, felelőssége. Ugyanis ez a döntés is következményekkel járhat. A beavatkozás hiánya egy krízishelyzetben nagyon komoly hatásokat gerjeszthet. Az a döntés, hogy nem avatkozunk be, esetleg egy rossz, elviselhetetlen helyzet konzerválódását is jelentheti. A nem-beavatkozásnak is megvannak a maga átgondolható feltételei, szempontjai. Ha olyan feladat vár egy szociális munkásra, amelyhez nincsenek meg a megfelelő kompetenciái, akkor normális esetben nem kezdi el a beavatkozást. Vagy, ha nincsenek meg a megfelelő információk, intézményi feltételek. Vagy, ha látja, hogy a probléma megoldásának lehetnek a számára értelmezhetetlen, kívülálló következményei. (Például egy alkoholista visszakerülése

Gyermekellátási

Szakmai vizsga 3 2009.

3. Milyen dilemmákkal kerül szembe a gyermekjóléti szolgálat munkatársaként az alábbi eset kapcsán?

3/1 Az információkezelés dilemmái

Az esetből kitűnik, hogy a magára maradt családban az anya depressziós lett. Képtelen egyedül, férje nélkül megbirkózni a feladatokkal. A 12 éves fiúgyermek vette át az apai és szinte az anyai feladatokat is. Bevásárol, csekkeket fizet be, anyjához orvost hív, gyógyszereket vált ki, felügyeli, hogy édesanyja beszédje őket. Mivel az anya nem mozdul ki a lakásból, elhanyagolja rokonai és baráti kapcsolatait is a fia az egyetlen kapocs édesanyja számára a külvilággal. Tehát minden a családdal kapcsolatos teher az ő vállát nyomja. Közben igyekezik az iskolában is és a saját maga által elvárt feladatoknak is megfelelni.

Mit tehet ilyen esetben egy gyermekjóléti szolgálat munkatársa? Látogassa meg a családot, beszélgesse el az anyával és a fiúval? Értesítse az orvost, és ha az anyát kórházban kell kezelni, mi legyen a fiúval? Az iskolában ismerik-e a helyzetet? Vegye fel a kapcsolatot az osztályfőnökkel és az iskolaigazgatóval? Bevonja-e a gyámügyet? Rengeteg kérdés vetődik fel ebben az esetben.

*Családgondozót hívtam ki, közreműködésére
Beszéltem női orvossal → pszichológus pszichológust hívtam
10 órára kerülje!*

3/2 Ki a kliens kérdése

Jelen esetben ki legyen a kliens? Az anya, aki gyógykezelésre szorul, vagy a 12 éves fiú?

*Mindketten gyermeknél megelőző = megelőzés fontos, már korábbiakos tünetek
anyánál gyógykezelés*

3/3. A család feladatai és funkciója

A család egy társadalmi intézmény. Egy elsődleges kiscsoport, itt megy végbe a gyermek első szocializációja, személyiségének fejlődése. A család hallatlan biztonságot ad a benne élő felnőtteknek és gyermekeknek. A tagok között leszármazási kapcsolat van. Informális kiscsoport, amelyben a szimpátia, közös érdekek és a biztonság tartja össze az embereket.

A család funkciói: - reprodukál, (biológiai funkció),

- gazdasági funkciója van, (hogyan gazdálkodik a jövedelmével, ez minta)
- érzelmi szükségleteket elégít ki
- öreggondozás, ill. felnőttek pszichés védelmi

3/4 Családi szerepek

Magyarországon klasszikus családmódel szerint élnek a családokban. Mindenkinek megvan a maga feladata: Apa, anya dolgozik a munkahelyen, eltartják a családot. Beosztják a fizetést, fizetik a csekkeket, rezsit, gyerek tanulmányait stb. Az anya otthon a második műszakban bevásárol, mos, főz, takarít, tanul a gyerekekkel, szülői értekezletre jár, uzsonnát készít, mesél. A gyerekeknek csak tanulnia kell. Bár sok helyen már együtt tesznek szinte mindent a családtagok. Beosztják a szemét levitelét, mosogatást, mindenki beágyaz magának, felváltva bevásárolnak, megterítik az asztalt, stb.

3/5 Szerepkonfliktusok a családban

- Ez lehet az apa és az anya között, amikor az anya magasabb beosztásba kerül, több fizetést hoz haza, és ezt az apa nehezen viseli, hisz eddig ő volt, aki több fizetést vitt haza. Szinte féltékeny lesz a feleségére, annak felfelé ívelő karrierjére, fizetésére, hiszen a feleségnek kevesebb ideje lesz családjára, férjére, mert tárgyalásokra, konferenciákra kell járnia, még csinosabban kell megjelennie munkahelyén. Ez aztán hozza magával a többi konfliktust. Tehát ebből is lehet szerepkonfliktus a két felnőtt között.

- Vagy amikor az anya a gyás lejárta után visszamegy dolgozni. A munka és az anyaság, az otthoni teendők összeegyeztetése is konfliktust okoz neki magának az anyának.

- Vagy, mint jelen esetben az apa magára hagyja a családot. Az anya magányos lesz, emberi kapcsolatait megszüntetni, nem lép ki a lakásból és depressziós lesz. A 12 éves fia veszi át az apa és az anya szerepét is. Az ő vállát nyomja a család minden gondja.

3/6 Családi szerepek átalakulása a válás után

Lásd fenti tétel

3/7. A válás hatása a gyermekre

3/8 A gyermek szükségleteinek sérülése

Jelen esetben látjuk, hogy a gyermek vette át az apai szerepeket is, de az anya feladatát is ő látja el, sőt még gondoskodik is az anyjáról, amikor orvost hív, kiváltja a gyógyszereket, felügyeli azok beszedését. Nem kér senkitől segítséget, megpróbál mindent ő maga egyedül megoldani, elintézni. De természetesen az iskolai tanulmányai mellett ez már nagyon sok neki, főleg, hogy anyja depressziós lett. Nemhiába fáradt, kedvetlen, szorong, lehangolt. A 12 éves gyermekek még javában élnek a maguk vidám, gondtalan életét, amely neki egyik napról a másikra megszűnt. Hirtelen fel kellett nőnie, felelősségteljes döntéseket kell hoznia, mert anyja egyedül képtelen érezni. Igyekszik a teljes megfelelés elérésére, mind az iskolában, mind otthon. Sajnos elvették tőle a gyermekkorát!

A fiúk életében az apa nagyon fontos szerepet játszik. Ő a minta, a példakép, az apának (szülői szerep) akarnak megfelelni. Az apával jókat lehet focizni, barkácsolni, modellt készíteni, fiús dolgokról, focimérkőzésekről beszélgetni. Az apa feladata, hogy foci vagy kosárlabdaedzésre vigye a fiát, utána, hogy jól átdumálják az edzést, mert ez olyan „fiús dolog”, amihez a nők nem értenek.

Példánkban a fiú még az apját is elveszítette, hiszen két hónapja már nem látta, és még ezzel az érzéssel is meg kell birkóznia. Lehet, hogy önmagát is okolja, amiért otthagya őket az apa.

Gyermeknek: sérül a társkapcsolati
játék - feltöltődés
élményvesztés

válás hatása: szorongásos, zűrzavaros, megfelelési kényszer
élményvesztés

3/5 Szerepkonfliktusok a családban

- Ez lehet az apa és az anya között, amikor az anya magasabb beosztásba kerül, több fizetést hoz haza, és ezt az apa nehezen viseli, hisz eddig ő volt, aki több fizetést vitt haza. Szinte féltékeny lesz a feleségére, annak felfelé ívelő karrierjére, fizetésére, hiszen a feleségnek kevesebb ideje lesz családjára, férjére, mert tárgyalásokra, konferenciákra kell járnia, még csinosabban kell megjelennie munkahelyén. Ez aztán hozza magával a többi konfliktust. Tehát ebből is lehet szerepkonfliktus a két felnőtt között.

- Vagy amikor az anya a gyerekek után visszamegy dolgozni. A munka és az anyaság, az otthoni teendők összeegyeztetése is konfliktust okoz neki magának az anyának.

- Vagy, mint jelen esetben az apa magára hagyja a családot. Az anya magányos lesz, emberi kapcsolatait megszüntetni, nem lép ki a lakásból és depressziós lesz. A 12 éves fia veszi át az apa és az anya szerepét is. Az ő vállát nyomja a család minden gondja.

3/6 Családi szerepek átalakulása a válás után

Lásd fenti tétel

3/7. A válás hatása a gyermekre

3/8 A gyermek szükségleteinek sérülése

Jelen esetben látjuk, hogy a gyermek vette át az apai szerepeket is, de az anya feladatát is ő látja el, sőt még gondoskodik is az anyjáról, amikor orvost hív, kiváltja a gyógyszereket, felügyeli azok beszedését. Nem kér senkitől segítséget, megpróbál mindent ő maga egyedül megoldani, elintézni. De természetesen az iskolai tanulmányai mellett ez már nagyon sok neki, főleg, hogy anyja depressziós lett. Nemhiába fáradt, kedvetlen, szorong, lehangolt. A 12 éves gyermekek még javában élnek a maguk vidám, gondtalan életét, amely neki egyik napról a másikra megszűnt. Hirtelen fel kellett nőnie, felelősségteljes döntéseket kell hoznia, mert anyja egyedül képtelen érezni. Igyekszik a teljes megfelelés elérésére, mind az iskolában, mind otthon. Sajnos elvették tőle a gyermekkorát!

A fiúk életében az apa nagyon fontos szerepet játszik. Ő a minta, a példakép, az apának (szülői szerep) akarnak megfelelni. Az apával jókat lehet focizni, barkácsolni, modellt készíteni, fiús dolgokról, focimérkőzésekről beszélgetni. Az apa feladata, hogy foci vagy kosárlabdaedzésre vigye a fiát, utána, hogy jól át dumálják az edzést, mert ez olyan „fiús dolog”, amihez a nők nem értenek.

Példánkban a fiú még az apját is elveszítette, hiszen két hónapja már nem látta, és még ezzel az érzéssel is meg kell birkóznia. Lehet, hogy önmagát is okolja, amiért otthagyta őket az apa.

Gyerekek: az a törshelyzet
játék - feltöltődés
élményesítés

válás hatása: szorongásos, zűrzavaros, megfelelési kényszer
érintettség

3/9 Felkínálható ellátásokkal kapcsolatos dilemmák

Jelen esetben milyen ellátásokat tudunk felajánlani az anyának és a gyermeknek?

Először is melyik az a legjobb megoldás, ami jó az anyának és jó a gyermeknek, amikor nem kell őket még ideiglenesen sem elválasztani, hiszen érzelmileg nagyon ragaszkodnak egymáshoz, sőt most hogy ketten maradtak, még jobban.

1. Ha az anya állapota olyan súlyossá válik, hogy kórházi kezelésre van szüksége, a fiút átmeneti jelleggel a nagyszülőknél, rokonoknál, helyezik el, vagy házi gyermekfelügyelet keretében látják el, ha nincsenek hozzátartozók legvégső esetben átmeneti jelleggel gy.otthonban helyezik el,
2. Amíg az anya táppénzen van, ebédet kap a család, segítségül kiküld az önkormányzat egy szociális munkást, aki bevásárol, recepteket kiváltja, kitakarít. Így a fiú mentesül ezen feladatok alól,
3. A fiú napközis lesz, ott ebédel, uzsonnázik, és elkészíti a leckéit,

III. tétel

Milyen dilemmákkal kerül szembe egy gyermekjóléti szolgálat munkatársaként az alábbi eset kapcsán?

A gyermekjóléti szolgálatok működését a települések önkormányzatai biztosítják önálló intézményegységként. Tevékenységei közé tartozik pl.:

- folyamatosan figyelemmel kíséri a településen élő gyermekek szociális helyzetét, veszélyeztetettségét.
- meghallgatja a gyermek panaszát és annak orvoslása érdekében megteszi a szükséges intézkedéseket.
- helyettes szülőket foglalkoztat
- segíti az oktatási intézmények gyermekvédelmi feladatának ellátását
- felkérésre környezet tanulmányt készít.

Ebben az esetben az ismert szituáció mellett első lépés is lehetne egy környezet tanulmány készítése, mert ez egy olyan dokumentum, amely a család életkörülményeit, életvitelét írja le. Ismét felvenni a kapcsolatot a pedagógussal és az anyát ellátó orvossal.

Mint tudjuk a szocializáció első színtere a CSALÁD, amely a gyermek számára nyújt érzelmi biztonságot és egyben a szociális tanulás elsődleges színtere is. A család működését számos tényező befolyásolja, mint például ebben az esetben a gyermekével magára maradt anya, aki ebbe belebetegedett. A szülők mentális betegsége is fokozott rizikót jelent a gyermek fejlődése szempontjából, annál kedvezőtlenebb, minél hosszabb ideje áll fenn.

A családon belül családi szerepeket figyelhetünk meg: az apából, anyából és gyermekből álló családban. Vannak ún. férfias szerepek, amik technikai jellegű feladatok, végrehajtó, ítélkező funkciók betöltését jelenti. Vannak az ún. nőies szerepek: támogató, összehangteremtő, feszültségoldó feladatok ellátásában nyilvánul meg.

Kialakulhatnak azonban szerepkonfliktusok a családban, amik az egymással ütköző elvárások miatt következnek be. Ebben az esetben, hogy az apa otthagya feleségét és fiát, a fiú különösen nehéz helyzetbe került, hiszen ő mindkét szülőt szereti. Sokszor fordul elő, hogy az egyedül maradt szülő a kamaszt társként, szülő-pótlékként kezeli. Olyan problémáiba, döntéseibe vonja be gyermekét, ami nem rá tartozik. A fiú erőn felül próbál megfelelni mind otthon, mind az iskolában. A beteg anyját próbálja mindenben támogatni.

A gyermek szükségleteinek sérülése:

- az egészséges életmód alakítása
- az érzelmi nevelés és szocializáció biztosítása
- az értelmi fejlesztés, nevelés megvalósítása

A felkínálható ellátásokkal kapcsolatos dilemmák:

- kirendelendő családgondozó személyére tesz javaslatot
- felveszi a pedagógussal a kapcsolatot
- anyuka orvosával (ha hosszantartó gyógykezelésre szorul, addig a gyereket ideiglenesen el kell helyezni)

A kliens:

A szociális munka szakmai szóhasználatában a segített személy megnevezésére szolgál.

A szociális munkás a kliens érdekeit képviseli. A szociális munka alapvetően beavatkozó tevékenység. A beavatkozás kezdetekor a szociális munkásnak vannak korábbi tapasztalatai, elképzelései és valamilyen szinten ismeri a feltételeket.

A megoldás rendszerében tudatosítani kell, hogy a problémamegoldásnak van egy folyamata, amely állandó alkalmazkodást, változást igényel. A beavatkozás sosem csak a szociális munkás felelőssége.

Ő egy közvetítő: normákat, mintákat, szabályokat, értékeket, társadalmi elvárásokat közvetít.

Az már a szakember külön dilemmája, hogy ezekből az elvárásokból mit vállal fel.

Milyen szempontokat kell figyelembe venni az utógondozói ellátás megszűnésekor, megszüntetésekor?

Az utógondozás

Célja: A gyermek és fiatal felnőtt családi környezetbe való visszailleszkedésének, ill. önálló életkezdésének segítése.

Előfordulás esetei:

Átmeneti- és tartós nevelésbe vétel

- megszüntetésekor,
- megszűnésekor.

Alanyai:

- Gyermek.
- Fiatal felnőtt.

Időtartama:

Megszűnés, ill. megszüntetés után legalább 1 év, DE fiatal felnőtt esetén max. 24. évének betöltéséig. HA otthonteremtési támogatásban részesült az utógondozás időtartama meghosszabbodik a támogatás elszámolásának időpontjáig.

Utógondozást ellátók:

- Gyermekjóléti Szolgálat az átmeneti- vagy tartósnevelésbe-vétel megszüntetése esetén.
- Gyermekotthon vagy Gyermekvédelmi Szakszolgálat-családgondozója a fiatal felnőtt *kepesletet* esetén.

Segítséget nyújthatnak:

társadalmi szervezetek, alapítványok, egyházi jogi személyek.

Utógondozást elrendelő eljárás menete:

- határozathozatal,
- a határozatban: utógondozó kirendelése, utógondozás időtartamának megjelölése,

Megszűnik az utógondozás:

- utógondozásra előírt idő elteltével,
- utógondozott 24. évének betöltésével.

Utógondozói ellátás elrendelés iránti eljárás menete:

1. A fiatal felnőtt 24 éves koráig - gyermek nagykorúsága elérése előtt 2 hónappal - kérheti a gyám javaslatának figyelembe vételével.
2. A városi gyámhivatal beszerzi:
  - területileg illetékes hadkiegészítő parancsnokság igazolását a sorkatonai szolgálat időtartamáról,
  - a kérelmező nagykorúsága idején rendelkezésére álló készpénzvagyon összegéről szóló igazolást,
  - fiatal felnőtt és közeli hozzátartozó nyilatkozatát, hogy lakhatása nem megoldható,
  - környezettanulmányt,
  - utógondozói ellátást biztosító nevelőszülő, gyermekotthon vagy utógondozó otthon, vagy a szakszolgálat külső férőhelyre vonatkozó befogadó nyilatkozatát.

Előfordulási esetei:

- nem tudja önállóan létfenntartását biztosítani,
- nappali tagozaton tanul,
- szociális bentlakásos intézetbe várja a felvételét
- (ilyen esetben továbbra is a gondozási helyén marad),
- sorkatonai szolgálati idejét tölti, létfenntartását önállóan biztosítani nem tudja.

3. Ha cselekvőképesség hiánya miatt szükséges a bentlakásos szociális intézménybe való elhelyezés: utógondozás elrendelése előtt gondnokság alá helyezés iránti perindítás szükségességének vizsgálata.

4. Határozathozatal (kötelező tartalmi elemeit lásd: Gyer. 125. §).

Meg kell szüntetni az utógondozói ellátást, ha:

- az ellátás feltételei már nem állnak fenn,
- ellátást áthelyezés miatt más intézmény biztosítja,
- fiatal felnőtt a házirendet többször súlyosan megsérti,

- nevelőszülőjével szemben elfogadhatatlan magatartást tanúsít,
- nem veszi igénybe a megfelelő határidőn belül az utógondozói ellátást, és ennek okáról a nevelőszülőt vagy a gyermekotthon vezetőjét nem értesíti. (Erről az érintettek tájékoztatják a városi gyámhivatalt.)

Módosítani kell az utógondozói ellátást megállapító határozatot, ha:

- az ellátás elrendelésének feltételei megváltoztak, de szükségessége a fiatal felnőtt kérelme alapján továbbra is fennáll.

A fiatalokkal szemben alkalmazható főbb szankciók

A hatályos jogkövetkezmények közül vannak olyanok, amelyek fiatalok ellen csak meghatározott eltérésekkel alkalmazhatók. Ilyen például a határozott ideig tartó szabadságvesztés-büntetés, a közérdekű munka, a pénzbüntetés és a pénzmellékbüntetés, a közügyektől eltiltás, a kitiltás, valamint a próbára bocsátás, a kényszergyógyítás és a pártfogó felügyelet. A többi szankció - például a foglalkozástól vagy járművezetéstől eltiltás vagy a kiutasítás - az általános szabályok alapján rendelhető el. Egyetlen olyan jogkövetkezményt ismerünk, a javítóintézeti nevelést, amely csak fiatalokkal szemben rendelhető el. Azzal szemben, aki a bűncselekmény elkövetésekor a 20. életévét nem töltötte be, életfogytig tartó szabadságvesztés nem szabható ki. A határozott ideig tartó szabadságvesztés legrövidebb időtartama bármely bűncselekmény esetében egy hónap. A szabadságvesztés büntetés felső határa egyrészt függ a fiatalok életkorától - itt a 16. életév a választóvonal -, másrészt pedig az adott bűncselekmény büntetési tételeitől. Általános rendelkezés, hogy ha a bűncselekmény öt évet meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő, akkor - bizonyos törvényi kivételektől eltekintve - a szabadságvesztés leghosszabb időtartama öt év. Így például emberrablás esetén, amelynek büntetési tétele 2-8 évig terjed, fiatalokkal szemben maximum öt év szabható ki. E szabály alól azok a bűncselekmények jelentenek például kivételt, amelyek életfogytig tartó szabadságvesztéssel is fenyegetettek. Ekkor ugyanis - például emberölés vagy terrorcselekmény esetén - a 16. életévét be nem töltött fiatalokra maximum 10, míg a 16. életévét betöltöttre maximum 15 év szabható ki. A szabadságvesztést a fiatalok speciális büntetés-végrehajtási intézeteiben kell foganatosítani, börtön vagy fogház fokozatban.

Az egyéb főbüntetések vonatkozásában ki kell emelni, hogy - tekintettel arra, hogy fiatalok munkavégzésre nem kötelezhető - vétek szemben közérdekű munkát csak akkor lehet kiszabni, ha az elkövető az ítélet meghozatalakor a 18. életévét már betöltött

Szocializációs hatások

A szocializáció a társas kapcsolatokba, a társadalmi életbe való (sikeres, vagy sikertelen) beilleszkedés folyamata.

Erőforráslista készítése

Erőforrás: mindazok a fizikailag megjelenő vagy készség és képesség szintjén mérhető lehetőségek, melyek a tevékenységek végrehajtása során igénybe vehetők, illetve igénybe veendők.

A családból való kiemelés dilemmái

Amennyiben a családgondozó úgy látja, hogy a veszélyeztettség továbbra is fennáll, tehát alapellátás keretén belül nem szüntethető meg, akkor kezdeményezi a gyámhatóságnál a gyermek(ek) védelembe vételét. Javaslattételében részletesen feltárja a veszélyeztettség okait, javaslatot tesz a szükséges intézkedésre.

A gyámhatóság védelembe vételi határozatában felszólítja a szülőt, hogy rendezze körülményeit, életvitelét a gyermekek veszélyeztetettségének megszüntetése érdekében.

Védelembe vételre kerülhet sor akkor is, ha a gyermek(ek) bűncselekményben vesz(nek) részt (lopás, rablás, kábítószerrel való visszaélés). Ilyen esetekben a gyámhatóság különböző magatartási szabályokat állapít meg, amelyeket a (családgondozóval együttműködve) köteles(ek) teljesíteni a gyermek(ek) és családtagjaik, valamint előírja a családgondozóval való együttműködést.

A gyermek(ek) családból való kiemelése a családgondozó javaslatára abban az esetben történhet, ha a gyermek felügyelet nélkül marad, vagy testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődését családi környezete vagy ön maga súlyosan veszélyezteti.

A beavatkozás–nem beavatkozás dilemmája

A szociális munka alapvetően beavatkozó tevékenység. A probléma az, hogy a kliens önkéntes belépésén túl a beavatkozásnak megvannak a maga szabályai, feltételei. A szociális munka csak akkor kezdődhet el, ha vannak megfelelő kompetenciák, szakmai, intézményi garanciák.

A beavatkozásnak ugyanis vannak feltételei és hatásai, következményei. A feltételeket sem láthatjuk, érvényesíthetjük maradéktalanul, de a hatásokat aztán végképp nem. A feltételeknek azonban van egy minimális köre, amelynek teljesülnie kell a segítő kapcsolat elindításához. Van egy úgynevezett *optimumszint*, amely már a krízishelyzettől függetlenül szakmai eredményeket is feltételez – ez itt azt jelenti, hogy a beavatkozás hatásai jórészt bemérhetőek.

A feltételeknél mindenképpen hangsúlyozni kell az *etikai* alapelvek betartását, hiszen az minden segítő kapcsolat alapfeltétele.

Ez a dilemma valamilyen előfeltevést is feltételez: mérlegelni kell a beavatkozás esélyeit, körülményeit. A dilemma sokszor abból is adódik, hogy időként gyorsan kell dönteni, beavatkozni.

Olyan krízisről is lehet szó, amikor nincs mód mérlegelni. A beavatkozás dilemmája tehát felfogható, mint:

- a felelősségek és a kompetenciák egyértelműsödése,
- a kényszerek és a lehetőségek dinamikus mérlegelése,
- a feltételek és a hatások értelmezése.